

Referat: Ett år med Inflation Reduction Act

Datum för möte	2023-09-27
Plats	Zoom
Tid	8.30-10.00
Typ av möte	Seminarium arrangerat av Energimyndighetens Forum för globala energifrågor

Energimyndighetens forum för globala energifrågor arrangerade den 27 september ett digitalt seminarium på temat; *Ett år med Inflation Reduction Act*.

Deltagare var:

- Stefan Sagebro, Svenskt Näringsliv
- Thomas Koch Blank, RMI
- Åsa Persson, Stockholm Environment Institute

Seminarieret modererades av **Bo Diczfalusy**, ordförande för Forum för globala energifrågor.

Stefan Sagebro inledde seminariet med en presentation baserad på en rapport som under våren 2023 togs fram av Copenhagen Economics på uppdrag av Svenskt Näringsliv. Rapportens huvudsyften var att analysera hur ett business case för grön energi påverkas av IRA samt hur USAs konkurrenskraft påverkas, särskilt relativt EU.

Sagebro inledde med att reflektera över att tonläget i debatten kring IRA varit relativt högt, men betonade också att det ännu råder betydande osäkerheter kring IRA. Osäkerheterna berör dels IRAs omfattning räknat i dollar men också exakt hur implementeringen kommer att gå till. En viktig detalj när det gäller det senare berör tolkning och implementering av de ”buy american”-kriterier som finns i IRA. Stora skattelättnader är villkorade till att man använder sig av teknik producerad i USA eller i länder med vilka USA har nära handelsrelationer. Till de sistnämnda räknas till exempel Kanada och Mexiko, men inte nödvändigtvis EU. Det pågår dock förhandlingar mellan USA och EU om detta, inriktat till exempel på området kritiska metaller.

I debatten kring IRA har mycket av fokus i Europa legat på satsningarna inom IRA för såväl inköp som produktion av elbilar, men de stora stöden är framförallt inriktade på förnybar energi. Subventioner till sol- och vindkraft är så stora att för projekt med bra särskilt bra produktionsförhållanden kan kostnaden faktiskt bli negativ. Detta får också som följd effekt att även produktionskostnaden för grön vätgas – där kostnader för inköp av el är den dominerande faktorn – också kan bli negativ.

IRA:s påverkan på EU kan förväntas bli blandad. Å ena sidan kan de stora subventionerna göra att företag väljer att göra investeringar i USA istället för i EU. Å andra sidan kan EU gynnas av att man kan importera t.ex. elektrobränslen från USA till mycket gynnsamma priser tack vare att stora delar av produktionskostnaden kommer att täckas av IRA-subventioner.

EU har under 2023 lanserat Industriplanen för den gröna given (Green Deal Industrial Plan) som ett svar på IRA. Denna innehåller dels möjligheter för medlemsstaterna att ge statsstöd som matchar de som ett företag skulle kunna få i annat land, inklusive USA. Industriplanen innehåller också andra förslag syftande till att underlätta industriinvesteringar i Europa, exempelvis kortande av tiden som går åt till tillståndsprocesser av olika slag.

Det bör dock noteras att EU redan ger stora stöd till den gröna omställningen. Dock betraktas det som mer komplicerat att få stöd i EU jämfört med i USA, där systemet med att ge stöd via skattelättnader är relativt enkelt, givet att man uppfyller de krav som exempelvis ställs på amerikansk tillverkat innehåll. I EU är man också generellt mer noga med prövning av statsstöds proportionalitet.

Nästa talare var **Åsa Persson**, vars presentation inriktades på vad IRA betyder för den internationella klimatpolitiken. Persson inledde med att notera att vi närmar oss nu COP28, årets upplaga av FN:s klimatkonferens som ska äga rum i Dubai i november. En övergripande observation här är länderna överlag inte håller tidtabellerna för sina uppsatta klimatmål. Detta är särskilt relevant i ljuset av att International Energy Agency (IEA) i en nyligen utgiven rapport menar att länder snarare bör tidigarelägga deadline för sina klimatmål. Vad gäller specifikt USA kan noteras att även om IRA förbättrar möjligheterna för landet att nå sina klimatmål så bedöms det inte vara tillräckligt. Ur ett globalt perspektiv kan också noteras att även om USA är en stor utsläppare av växthusgaser så har man minskande relativ betydelse som utsläppsnation.

Åsa Persson betonade vidare att man inte bara kan titta på länders klimatplaner utan man måste se hur de faktiskt levererar. USA är fortsatt världens största producent av olja och gas och fortsätter ge subventioner till olje- och gasproduktion. President Biden har faktiskt gett fler godkännanden till nya olje- och gasprojekt än den tidigare presidenten Donald Trump. Med detta som bakgrund kan argumenteras för att Inflation Reduction Act är minst lika mycket industri- och säkerhetspolitik som det är klimatpolitik.

Det är också av värde att diskutera vilken typ av styrningsfilosofi som ligger bakom IRA. Det har i USA tidigare gjorts ansatser till federal klimatpolitik men då baserat på verktyg från neoklassisk miljöekonomi, där utsläppshandel är ett typiskt exempel. Sådana verktyg kan vara teoretiskt tilltalande men har visat sig svåra att få tillräckligt politiskt stöd för. Framtagandet av IRA har präglats av mycket arbete med att bygga bredda stöttande koalitioner inkluderande såväl näringsliv som civilsamhälle och fackliga organisationer. Sammantaget kan man se skiftet till det mer industripolitiska paradigmet i IRA som att man nu övergår till ett sorts "second best"-alternativ för klimatpolitik.

Med detta sagt finns spekulationer om att det under en eventuell andra mandatperiod för president Biden skulle bli aktuellt med klimatpolitiska verktyg som är mer att betrakta som "piskor" än som "morötter".

Då Åsa Persson behövde avvika innan den egentliga paneldiskussionen fick hon här svara på två frågor från moderator:

Kommer Kina att kontra med nya klimatpaket? Kina har varit ganska tysta i den internationella klimatdebatten sedan man lanserade sitt nettonoll-mål för några år sedan. Man kan dock notera att Kina varit ett av de mer subventionsinriktade länderna under lång tid.

Vad väntar du dig av den kommande svenska klimatpolitiska planen? Vi kan inte säga så mycket ännu, men från Klimatpolitiska rådets håll är vi extra intresserade av effektbedömningarna i planen.

Sist ut av talarna var **Thomas Koch Blank** som inledde med det amerikanska talesättet ”when it rains, it pours”. Klimatpolitiskt sett har det varit torka under lång tid i USA men nu kommer det med IRA mycket på en gång, även om det ska betonas att det ännu inte kommit igång så mycket med implementering.

Som nämnts tidigare ges mycket av stödet inom IRA i form av olika typer av skattelättnader. Detta gör att det nu råder mycket febril aktivitet inom den amerikanska federala skattemyndigheten IRS som ska administrera dessa stöd. Det är parallellt med detta mycket politisk aktivitet kring exakt hur kriterierna för stöden ska se ut, vilket är en anledning till att företag ännu avvaktar med investeringar. Med tanke på att det kan handla om mångmiljardinvesteringar är det naturligt att man vill ha så mycket tydlighet och förutsägbarhet som möjligt innan man fattar slutliga investeringsbeslut.

Thomas Koch Blank betonade att IRA också är ett verktyg för social- och arbetsmarknadspolitik. Detta kan ses i hur man kan få extra stöd om ett investeringsprojekt lokaliseras på platser där det tidigare funnits exempelvis kolgruvor eller kolkraftverk och där nedläggningar av dessa resulterat i arbetslöshet. I tillägg till detta är en del av stöden är också villkorade till att man uppfyller en viss nivå gällande minimilön. I de fall som investeringar placeras utanför USAs gränser – det vill säga i länder med vilka USA har nära handelsrelationer – ska motsvarande regler gälla även där.

Att hålla ordning på alla kriterier är utmanande för industrispelare, men storleken på stöden gör det ändå attraktivt. Thomas Koch Blank visade också på hur det längs en värdekedja går att dra nytta av flera olika stöd och kombinera dessa. Om man exempelvis producerar elektrobränsle baserat på vätgas och infångad koldioxid kan man lägga samman skattelättnader för vätgasproduktion och en annan skattelättnad som ges per ton infångad koldioxid. Till detta kan läggas ytterligare stöd, som att man också kan få skattelättnader för förnybar el med vilken vätgasen producerats.

Sammantaget gör detta att konkurrenskraften för såväl elektrobränslen som andra industriprodukter förbättras avsevärt. Exempelvis kan nämnas att kostnaden för ”grönt stål” producerad i USA med vätgas producerad med förnybar el går ned till samma nivå som konventionellt producerat stål. Det kan dock noteras att som strikta utsläppsminskningåtgärder betraktat kommer stöden i IRA att ha höga kostnader. För elektrobränslen bedöms exempelvis kostnaden ligga flera gånger högre än dagspriset för utsläppsrätter inom EU:s utsläppshandelssystem ETS.

Seminariet avslutades med en kort diskussion ledd av **Bo Diczfalusy**.

På en fråga rörande huruvida det finns risk för storskaligt handelskrig mellan EU och USA svarade Stefan Sagebro att diskussionen utvecklats åt ett mer positivt håll det senare året. Det har blivit alltmer tydligt att kriterierna framförallt syftar till att bryta beroendet av Kina.

Vidare diskuterades eventuella lärdomar för Sverige från IRA. Stefan Sagebro menade att övergången till stora statsstöd på sikt inte är en gynnsam utveckling för Sverige och svenska företag. Det är bättre att satsa på andra faktorer som kan stärka konkurrenskraften såsom mer effektiva tillståndsprocesser och en bättre fungerande inre marknad.

Thomas Koch Blank noterade att även i USA finns utmaningar kopplade till brist på kompetens och infrastruktur. Han menade dock sammantaget att det nu är klart och tydligt att industripolitik är tillbaka på kartan.

Härpå avslutade ordförande seminariet.

Energimyndighetens forum för globala energifrågor anordnar seminarier vid ett par tillfällen per kalenderår. Seminarierna behandlar aktuella frågor och trender på de globala energimarknaderna för att sprida information och skapa en diskussionsplattform. Anmäl dig [här](#) för att bli medlem och få information om framtida seminarium.